

Երազիր Եւրամիւսիւս

Թիի 52

26 (14) Դ Ե Կ Տ Ե Մ Ը Ե Ը Ը

1857

ԵՒՐՈՊԵԱՆ ԵՐԱԶԻՐ 1858ԻՆ ՆՈՐ ԿԵՐԱՎԱՐԱՆՈՒՄԸ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ՀԱՐԱԹՐ ՄԷԿ ԱՆՈՒՄ՝ ՀՐԱՄԱՐԱՆՈՒՄ ԵՐՈՒ ԱՊԻՍՏՈՐ ՍԽԻՒՆ ԶԱՐԿԻԱՆ ՂԻՆՐ ԿԱՆԻՐԻԿ 10 ՓՐԱՆՈՒ Է. ԽԱԿ ԿԷՍ ԽԱՐԵԿԱՆԻՆԵՐ 5 ՓՐԱՆՈՒ:

ԲՈՒՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՅՍԵՐԻՍ. Կրօն Թեոլոգիկ: Հոգևորական համար մայր հոգևորական: Սոք Թոքի Բոքի մէջ հաստատուի:
ԳԵՂԳԻՍ. Փարիզի դեպքանաժողովը: Եւրոպայի:
ԵՆԳԵՂԻՍ. Հնգկատանի դորապետացի փարմատորութիւն: Լեւիտան: Գործիքի հետադիւր: Ռուսաց համար լիւթուան նաւերը: Հնգկատանի լեւիտ:
ՍՍՄԵՆԵՆ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆ. Ռուսաց դեպքանի Սոքի մէջ դէպքանի լեւիտ: Պր. Լուսեր. Ուֆէր փառացի ծանուցալիւր: Դանաթեան իշխանութիւն: Եւրոպայի փարմատորութիւն:
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆՈՒԹ. ԵՂԻՍԵՐԻ ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ԲՈՒՆԱԿԱՆ ԳԵՂԻՍ:

ԱՅՍԵՐԻՍ

ԱՅԻՆԱՆ, 26 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ:

ԼՈՐՏ ԹԵՐԱԶԻՐԻ, Կոստանդնուպոլիս կեցող անդ-դիւսիւսիս դեպքանիս անուց 22ին Եւրոպայի մայրաքաղաքս հասաւ, եւ քիչ մը ժամանակ մնալէն ետքը դէպքի Լեւիտան ծանուցալիւր:

— Ս Լեւիտանի քանի մը փառաւորացի մէջերէն Հնգկատանի մէջ դէպքանիս լեւիտան պատահած ընտանեաց համար ժողովածոյք մ'ըջին եւ անդ-դիւսիւսիս դեպքանիս ձեռքովը Լեւիտանի քաղաքապետին խրկեցին:

— Վարդիւս Օտ Թոքի Բոքի լրագրին մէջ հիշեցաւ յոգևորականը կը կարգանք: Եւ օրերս լուր մը տարածուած է որ Օսմանեան կառավարութիւնը Գոստաթիւսի իշխանութիւնի տակաւն երկուն որոշմանը դէմ երրորդ քողը մ'ալ ըրած ըլլայ: Եւ լուրը շատ անհաստատան կիւրծայ: մինչեւ հիմայ Եւրոպայիս կառավարութիւնն այսպիսի բողոք մ'ընդունած չէ: Այս միայն սոցիւլ է որ Բարձրագոյն դուռն երկու անգամները լուծելու հրովարտողը կը պատրաստէ որն որ աս օրերս պիտ'որ հրատարակուի:

ԳՍԳԻՍ

ՓԵՐՈՒ, 16 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ. Կարգէն կոչարը վերջին ժամանակներս բոլոր իր մտադրութիւնը Գաղղիայի դեպքանիս անուցի մնացած կողմերը մշակել տալու գարձուցած է: Աս փառաւորացի Կոստանդնուպոլիս ընդարձակ իտպանատաններուն մեծ մասը կառավարութիւնն կողմանէ դնուեցան: Եւ անգիւրը մշակուելէն ետքը Պրոքայն գաւառին տնրեր երկիրները պարձուելու պիտ'որ սկսի:

Կառավարութիւնն աս փառաւորացի միջին փրանդ որոշեց: Պաշտանական ընտանիքներէն իմացուեցաւ որ Վաղղիայի երկիրներս երեքին մէկը դեպքանիս եւ անդիւր մնացած է:

— Վաղղիայի կառավարութիւնը չենաց դէմ ըլլալու արշաւանքի համար մեծամեծ պատրաստութիւններ կը տեսնէ: աս օրերս դարձեալ ժգրձա պատերազմական շուռով 4 վաշտ ծովական զինուոր Վաղղիան ձամբայ պիտ'որ ելլին: Կըսուի թէ աս արշաւանայ համար 5 միջին փրանդ նոր փոխ պիտ'որ առնուի:

— Հատաւորութեանը կըսուի թէ աս օրերս Վաղղիան իշխանութիւնի համար դրուած մասնաւոր ժողովը Գաղղիայի պիտ'որ մայր, եւ անկէ ետքը դեպքանիս անուցը նորէն պիտ'որ սկսի, եւ իմպրոյն վերջնական որոշումը պիտ'որ ընէ: Պատրաստացի ինքրոյն որոշման համար ըլլալու խորհուրդներն, որոնք ինչպէս յայտնի է հարկաւոր թղթերս պակասութեան համար դուրսած էին, Վաղղիան քերի 20ին եւ 25ին մէջ նորէն պիտ'որ սկսին:

— Մարտիկայէն կը ծանուցանեն թէ անուց 3ին Կոստանդնուպոլիս եկած գաղղիական շոգեւաւր 4½ միջին արձաթ եւ ասկի ստակ բերաւ: Կաւել Եւրոպայի համար մեծ ստակի դուրսը Արեւելքէն նոյն քաղաքն հասաւ:

— Վաղղիայի հարաւային կողմն օգին տարութիւնը դեպքանիս կը շարունակէ: նոյն կողմերը խնձորի եւ ամանի ծառերն երկրորդ անգամ ծաղկած եւ պտուղ առած են, որոնք հիմայ ընկուղի մեծութիւն տեսնին:

ԱՆԳԻՍ

ԼՈՐՏԵՐ, 17 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ. Երեւելիսն Հնգկատանի ընկերութիւնն որոշեց որ Սոքիս զօրապետին 1000 սղերին ներդրուի զայլ զօրապետին կնոջն եւ Կիւրքիս զօրապետին մարմ 500ական սղերին տարեկան մեւար կապէ:

— Լոքի գարձուել Լեւիտանի նաւը թուր իջեցնելու նոր փորձ մ'եղաւ եւ աս անգամ փորձը

բոլորովին անաշուղ պնաց: Կաւելի կապուած շոգեւաւրներն եւ զինքը կանգուն ընտել ահագին Կաւելներն հեղհեղեղ կոտորեցան եւ բոլոր զինքը քաշող մեքենաներն ապակոնեցան: Հսկայական նաւուն ճարտարապետներն յայտնի տեսան որ մինչեւ հիմայ գործածուած միջոցներով լանկայ թուր իջեցնելու կարելի է, եւ որոշեցին նորէն մեծամեծ մեքենաներ շինել: Մինչեւ ասոնց լոքիս Լեւիտան իր տեղը հանգարտ պիտ'որ մնայ:

— Վարդիւս եւ Մալգայի մէջ դրուած ներքնաւորութեան հետադրին ընտանիքներ կառարարեցաւ եւ անուց 4ին սկսաւ իր դործողութիւնները կատարել:

— Վաղղիայի մէջ Ռուսաց տուեւարական ընկերութեան համար 45 նաւ կը շինուի, որոնք, ինչպէս յայտնի է, արեւելիսն նաւահանգիստներու մէջ երթելու կ'օգտին պիտ'որ ընեն: Կաւելու մէկ մասն արդէն ընկնած եւ ծով իջեցուած է:

Հնգկատանիս եկած վերջին պաշտօնական լեւիտ Կիւրքիս արձաթի դէպք մը չեն բովում: զակեր: Միայն այսպիսի կը ծանուցանեն թէ անուց 4ին լեւիտան Կիւրքիս իր ծանուցանելու կարգաւորեալ պատերազմի կիւրքիսն առած է, Հնգիւրքիսը Եւրոպայի կառավարութեան մէջ մեծ քանակ ժողոված են եւ անորմագիտական կարգաւորութիւններ կ'ընեն: Իրենց դաւաճողներն երկիրն ընտելան կողմին աղէկ գիւրքիս բռնած կը կենան: Եւ Կիւրքիս իր զաւ նաւը Հնգկատանի հիւսիսային արեւմտեան կողմն եւ կենդանական Հնգկատանն ապրաւ տամբայ Կիւրքիս կը կենան եւ աս տեղիս ասկէ ետքն ըլլալու պատերազմայ ապարեզը պիտ'որ ըլլայ: Կիւրքիսի ապատամբները Մալգայի եւ հեպտի կողմերը կը դառնան եւ աս քաղաքները կը նեղեն:

Լեւիտանի կառավարութեան թողաւ որը կառավարութեան ինչոյնց որ իր անձին դէմ եղած ամբաստանութիւններն իրեն ծանուցանեն որ կարող ըլլայ անոնց պատմութեան տալ, սոկայի կառավարութիւնն աս ինչոյն բոլորովին միտեց, որովհետեւ թողաւորին ապատամբաց հետ անեցած մանուկցութեան շատ յոյանի ապաղոյցներ ունի, զորոնք

գրեն ամենին կարելի է: — Կրօնի իմ է Հրօգ-
կաստանի ընկերութեան կառավարութիւնը մաս-
նաւոր խորհուրդ ընկող որոշեց Տէրհին բոլոր
գրիւններն ու պարիսպը կործանել եւ աս վախ-
ճանաւ արդէն նոյն քաղքին հրամանատարին հրա-
մաններ իրկուած են: Դիմողէն Հնդկաստան
եկող օտարականաց վրայ զանազան արշուներ
եւ կարգադրութիւններ եղան, որովհետեւ շատ
գէտներով իմացուեցաւ որ այսպիսի օտարականը
լրտեսութիւն կը ընեն եւ Անգղիայաց ըրած զե-
նուորական կարգադրութիւնները իշխամայն կը
յայտեն:

ՕՍՍԱՆԵԱՆ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՏԱՆԿԱՆՈՒՊՈԼԻՏԻ, Թրեւսի լրագրին կը գրեն:
Հոս կեցող Ռուսաց զեապան Անգղիայաց Բե-
րիմ կղզին գրաւելուն դէմ աղջու բողոք մ'ընե-
լու կը պատրաստուի, համարելով իմ ասով Գա-
րիի գեապանօտորովն մէջ ընդունուած համա-
նեան տերութիւնն ամբողջ պահելու անկողը կ'ա-
րուի:

— Կաւկասեան բանակին Բեդլուպարկի զա-
րիճն որոշած է հրամանատար Պարիսպինի իշ-
խանին 20,000 նոր զօր իրկելու, որոնց ժողովու-
րու անդը Դոլո-Պաւոնայա բերդը պիտ'որ ըլլայ:
Կ'երեւայ թէ ասոր պատճառը Բերիմ կղզին
խնդիրն ըլլայ:

— Տէյէն-Նեւ-լ լրագրին մէկ թղթակցը Կոս-
տանդուպոլէն աս լուրը կու տայ Գարիի գեա-
պանօտորովն ստորագրող տերութեանց հոս կե-
ցող զեապանները Զերքեղաց իշխան Սեֆեր Գա-
լային կողմանէ ծանուցալի մ'ընդունելու, որուն
մէջ Գալան կը ծանուցանէ թէ Ազրիանուպոլսոյ
գալանց ժամանակ Ռուսաց կայսրը Զերքեղաստանի
ծովերը Օսմանեան սուլթանէն ինկրած եւ ա-
ռած է: Եւ ասիայն սուլթանն աս երկիրն ուրիշ մը
սալու իշխանութիւն չունէր, որովհետեւ ինք Զեր-
քեղներուն միայն իրեւ կընտանի գրուել ճան-
ցուած էր: Ասկէ ետքը Ռուսաց ըրած նոր կար-
գադրութեանը գէտ կը բողոքէ, որով Զերքե-
ղաստանի բոլոր ծովերը պաշարման վիճակի
մէջ դրուեցաւ, եւ կը խնդրէ որ զեապաններն
նոյն ծովերը հրապարակաւ իրեն եւ նաւաց
երթեւեկութեամբ դիւրացնեն:

— Աւստրիայի, Գաղղիայի, Ռուսաց եւ Ագա-
նիոյի Կոստանդուպոլսոյ կեցող զեապաններն ի-
րենց կառավարութիւններէն հրաման ընդունեցան
որ, Անսեֆին խնդրոյն յաւաք երթալուն պաշ-
տանական կիսով օգնական ըլլալու: Բրուսելոյի
զեապանը զեա հրաման մ'ընդունած չէ, իսկ Ա-
մսերկայի զեապանն աս խնդրոյն մէջ բողոքովն
չէզոք պիտ'որ կենայ եւ միայն Անգղիացաց Բե-
րիմ կղզին գրաւելուն ամենայն զօրութեամբ գէտ
պիտ'որ գնէ: Նոյն իսկ անգղիական կառավարու-
թիւնն, որչափ որ կ'երեւայ իր կարծիքը փոխած
է եւ Սուէզի ջրանցքին բացուելուն որուն բոլոր
կայսրաց անհամբերութեամբ կը սպասէ, ընդգի-
մութիւն պիտ'որ չընէ:

— Թրեւսի լրագրին օսմանեան մեղրարդու-
քէն առած ընտրուած մէջ մեծ հաճութեամբ կը
կարգանք թէ «Կրկու Հայապի աղետահամ պէշեր
պատերազմի պաշտանարանին անգամ Առմէր պէշ
եւ ծովախալութեան ասպին թարգման Ասորան
պէշ վաշտալութեան պատիւ ընդունելու են»:

— Պր. Գալերանին Գանուրեան իշխանու-
թեանց խնդրոյն վրայ Գարիի իրկած անգլիա-
թիւններուն նայելով, աս խնդիրն իր վերջնական
լուծման շատ մտնոյած է: Նոյն իսկ Ալաբանիւր
յայտնի տեւանով որ իշխանութեանց միանալն
եւ ստոր իշխանի մ'անոր վրայ գրուի անկարելի
է, Գարիի զեապանստովին պիտ'որ առաջարկեն
անոնց վիճակը յառաջուն պէս պահել: Ասով
նաեւ աս խնդրոյն վրայ զանազան կարծիք ունե-
ցող տերութիւնը (Գաղղիա եւ Աւստրիա) իրարու
հետ նորէն հաշտուեցան եւ աղէկ յարաբերու-
թեան մէջ մտան:

Ռ Ի Ս Ո Ւ Մ Ն Ա Կ Ա Ն Ք

Ե Ի Ր Ո Պ Ա Ե Ի

ԽՈՐԱԿՐԸ ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՎԵՊ ՄԷ

Իսկ Գանդորտիան Երբոր աս երկու երջանիկ-
ները կը տեսնէր, իր շար սիրտը ատելութեամբ
ու նախանձով կը լեցուէր: Ինչու որ ինքը եր-
ջանիկ չեղալով ուրիշներուն երջանկութեան չէր
կրնար տանիլ, անոր համար ալ ուրիշներուն եր-
ջանկութեանը ներքին սրտմտութեամբ կը նայէր:
Իր իշխանութեան ու գործախառնութեան պատ-
ճառը իր նմաններուն պէտ ինքն իր վրայ չէր
փնտրել հապա իրմ գուրս, եւ ան ալ անմիջե-
րուն վրայ: Բայց որչափ որ Գանդորտիային նա-
խանձը մեծ էր նէ, նոյնչափ ալ մեծազգէն եղաւ
իշխանացուն ամուսնաց երջանկութիւնը: Արովհե-
տեւ Եղիսաբեթ իր երջանիկ երկանը իշխան մը
ծնաւ, եւ ասի մինչեւ հիմակ ունեցած երջան-
կութեան պատի կ'աւ: Տղան միտութեամբ ասեն
Հէրման անունն առաւ, պատուէ պատուոյն համար:

Ինքնագլխով աղքատիքը, բոլոր մոլորաբանութիւնը,
եւ բովանդակ գաւառը, բարենշան իշխանին ծնն-
դեան վրայ կ'օրհանար Գանդորտիային զատ:
Ինչու որ իր ընդունալնախաբեկութիւնը, որով ինք
վերջը միշտ երկաստանը կը համարէր, եւ այն-
պէս ալ կ'ուզէր երեւալ, մեծ մայր ըլլալով մե-
ծապէս թշնամանուած էր:

Աս բանս որչափ որ ալ ամենուն երկազան
երեւար, այնու ամենայնիւ անոր աշայն անհաճոյ
չըլլալու համար, ոչ որ կը համարձակէր զինքը
իշխանին մեծ մայր կոչել: Ամուշ տղան սորէն
վեց ամսուան եղած էր, բայց Գանդորտիան զա-
նիկակ երբեք անսած չէր: Ան աստիճանի կ'ա-
տէր, աս չարաբանը կ'իմը, ան տարկան, որն որ
անմեղութեամբն ալ իր մտախառնութեանն ու
հարառութեանը դէմ էր: Կոմսուհայն աս բնու-
մարմնը աղան ծնողացը, աշխարհաբոսին ու
Ալալերին սատիկ ցաւ կը պատճառէր, եւ ասով
նոյն իսկ հասարակաց օտելութիւնը իրեն ձգեց:

Բայց ի վերայ այս ամենայնի, Լուգովիսու եւ
Եղիսաբեթ իրենց երջանկութեան ու ծնողական
քաղցր ուրախութեան մէջ ամենին չխռովե-
ցան: Երբոր զուարթ մանկան հետ առանձին մէկ-
տեղ կը նստէին, եւ լրիկ խաղալ ուրախութեան
ինք զինքին կու տային, սրտեղծուն մէջ տղուն
ապագայ երջանկութեան համար, գեղեցիկ առա-
ջադրութիւններ կը դնէին:

Վնչպէս որ զիս իմ սիրելի հանգստեալ մայրս
կրթեց, այսպէս կ'ուզեմ եւ ալ իմ սիրելի Հեր-
ման կրթել, կը ժողովէր Լուգովիսու:

Վնչպէս կ'ուզէի իմ Հերման կրթել, կը
մտածէր Եղիսաբեթ. «Ինչպէս իմ առաքինի Գեր-
գուտա մայրս զիս կրթեց»:

Այսպէս մէկ սիրտ ու մէկ հոգի էին ամեն
բանի մէջ աս իշխանացուն ամուսինը: Բեռնի
արքունեաց մէջ ալ Հերմանին ծնողեան համար
եղած արախտութիւնը ծնողքիցի մէջ եղա-
ծէն նուազ չէր: Եղիսաբեթին ծնողքը պապ ըլ-
լալն ամեն չէին տեսներ, այլ մանաւանդ թէ աս
անունը իրենց զեղեցիկ ու քաղցր կը հնչէր:
Երկան կը բաղձային սիրելի Թուսկինն անունի,
գոնիկոյ դպուել եւ անոր երջանիկ ծնողացն ու-
րախութեան վրայ ըլլալ: Հաւր իր սիրելի Թուսն
փառաբար պողպատե սուր մը պարգեւ իրկելը,
որուն երախակար օսկեզոծ եւ ազանգնիւրով
զարդարուած էր:

Մեկանը իրկած նամակը Լուգովիսուին ուղ-
ղուած էր: Եւ անոր մէջ ընծային նկատմամբ այս-
պէս գրուած էր. «Իրեւն փետու, աս սուրը պա-
հէ իմ Թուսան համար, մինչեւ որ ասեմըր կա-
րող ըլլայ, Թուսկինի իշխանութեան ասն պար-
ծանայ, իր հարստեանց երջանկութեան, կրօնի ու
եկեղեցւոյ բարեցն ու Լուսուծոյ փառացը հա-
մար փառաբարութեամբ կրելու»:

Պատիկ Հերմանը ծաղիկ մը պէս կամոյ կամոյ

կը ծաղկէր, եւ օր քան զոր իր ծնողացը երջան-
կութեանն ու խնդութեանը կ'աւելցնէր: Հաս-
անգամ, Երբոր պարտաւորեան ժամերը մեկտեղ
նստած կը խօսակցէին, փոփոխակի երբեմն Լու-
գովիսու եւ երբեմն ալ Եղիսաբեթ կ'աւանդին
քնարը եւ իրենց ներդաշնակաւոր ձայնիւ երգե-
լով խաղալ ու անսկան երջանկութեանին կը
յայտենէին:

- ԼՈՒՍԱՅԻՍՈՒՄ — Սիրելիքն քով
ճնշ ապահով
Եւ ամուսինն
Թե՛ քաղցրութեան
Եւ թէ՛ արթնաւ
Լնայ ապահով
Երբ որ նայուին
Տեսուած պրտեն
Վնչալ ալ ամեն
Կը փառաբար —
Իմ բարախ բան
Մալ չէ խափան
Իր ամուսինն
Սիրտ անունով
Գործին նորին
Կատնալ փութով
Եւ հազարան
Վնչալ ժամեն
Տանակութեան
Պարտեն ամեն
— Ո՛վ, ինչ կեանք է հերման
ԼՈՒՍԱՅԻՍՈՒՄ — Իսրի գործով
Վնչալ քով
Ու զուարթ տեսքով
Ընծայելով
Լնայ երբեք
Վնչալ առաւ
Եւ անարգել
Եւ արթնի փառաց զիմը —
— Ինչ վայելք պարկէտ

ԳԼՈՒԽ Թ.

Իրենց տնական երջանկութեան խոսկալար կիկը:

Իրենց խաղալ երջանկութեան վայելմանը մէջ
աս աղետական անձինք աղքատներն ու նեղու-
ները ամենեւին չէին մոռնար: Եղիսաբեթ ինչպէս
որ բարեպաշտ մարդ քով, աղքատներուն ու տա-
ռապետներուն կարօտութեան հիշատակն եղած
էր, հոս ալ իր անիւ փետին քով նոյնը կը շա-
րունակէր:

Վնչ ասուս նորագոյն աստղաբանութեան աս
էր որ աղքատաց ու տառապելոյ կարօտութեանը
լեցնէ: Եւ ինչպէս քաղցր էր իր օւրախութեան
իրիկունները, երբ որ խորճն ու իր ամուսնոյն
զուարթ նայուածքը իրեն կը վայելէ, թէ իր ա-
ռաջաբութեանը հաւատարիմ մնացած է: Ազ-
նուստիրա իշխանուհին, ան ասեն ինք զինք կը-
ջանիկ կը զգար, երբոր ուրիշները երջանկացնելը
իրեն կը յաջողէր: Իրեն ամենեւին ու աւելի կը
պակսէր եւ ու ալ միջոց, ամեն օր նորանոր բա-
րեւորութիւն ընելու: Եւ անիւ ամուսինն ալ աս
բանին մեծապէս կ'օգնէր: Եղիսաբեթ փառաբա-
րութեան ու զարգացութեան թշնամի ըլլալով,
ան գրամոյ գումարները, որոնք իրեն պրդ զար-
գելը քնելու եւ գրաստանայ ծառայեցնելու համար
կու տար, կ'որոտելոյ օգնութեան կը ծախէր:
Սիրելի Աննա, կրեւր պատիւի աւելիներու մէջ,
իր հաւատարիմ բարեկամին, աս զարգը եկու չի
գնէր: Սուսգիւ անոր հարկաւորութիւն չունիմ,
ան զարգելը չէն որ զիս իմ երկան հաճոյ կ'ի-
րեցնեն: Ինչը զիս ուսանց ան արաքին զար-
գելու ալ կը սիրէ: Ինչպէս կ'իմամ Լուսուծոյ
հաճոյ ըլլալ, երբ որ ան ստակով իմ ընդունայ-
նախաբութիւն կը պարտեմ որով որչափ աղքա-
տաց կարօտութիւնները կրնայ լեցնել: Այսպէս
ընելով մեծապէս հաճոյ կը ըլլամ թէ Լուսուծոյ
ու թէ երկանս: Տես սիրելի Աննա, աս ստակի
գումարով մէկ որի մը օժիտ կրնամ տալ, եւ
կամ պրի մը բոլոր կենացը համար երջանիկ ը-
նել: Դուս ալ իմ կարծիքն եւ չէ մի:

Վնչուն, անունական աղախիքը, որն որ Եղիսա-
բեթին հետ յաճախ խօսակցելով առաքինի ե-
ղած էր, իր սիրելի բարեկամին ու տիրուհւոյն

կարծեալք միշտ համաձայն էր: Ա՛հ, ինչպէս ողոր-
պիսի գեղեցիկ գործքերու մէջ անոր հետ կը հա-
մաձայնէր. եւ գրեթէ ինքն ալ կ'օգնէր աղքա-
տաց, պղծութեան եւ որբերուն արցունքները չը-
ցնէր: Աննա միշտ Եղիսաբեթին հետ մեկտեղ
էր, երբոր անիկա աղքատաց ու հիւանդաց խոր-
ճիմները կ'երթար ինչ ձեւերով: Երբեք չար-
մայժամբ ու դժգոյշով կը լսէր ու կը տեսնէր
առաւելեալներուն եւ, աղքատաց, ուրախութեան
ու շնորհակալութեան արցունքով իրեն տիրուհին
օրհնէին, ու զանիկա կարտաւիտը հրեշտակ ու
մայր աղքատաց կոչէին: Ինքն ալ միշտ կ'օգնէր,
երբոր Եղիսաբեթ անսննդ խուցը նստած աղքա-
տաց համար զգեստներ կը պատրաստէր:

Բայց արժանի էր որ նաեւ մասնակից ըլլար
անոր գովութեան, զորն որ Լուսինիկոս իրեն կու-
տար, երբ որ շատ անգամ անոր պոստիսի աղետա-
կան գործոցը վրան կը հասնէր: Եւ Հերմանն
ալ զինքը կը վարձատրէր իր հրեշտակոյն ծի-
ծաղովը:

Ինոր ըրած անուանին զՏէրը Աննայէն դատ,
նչ աղքատներն եւ ոչ ալ Եղիսաբեթին ամու-
սինք կը ծանշային: Բայց չէ, միտակ Աննան չէ,
հապա նաեւ Ամենագեղը, որն որ ծածկեալ բա-
նէրը կը տեսնէ, անոր գործածներուն վրայ էր:
Աստուած զինքն անոնց համար կը վարձատրէր
բիւրաւոր քաղցր ուրախութիւններով, իրանք իր
սիրելի ընտանեաց սահմանին մէջ խոտալ կը
վայելէր:

Բայց ինչպէս որ վարդենին իր փուշերը սերման
մէջ ունի, որոնք վերջէն իրմէ վարդը փրցնել ու
զօղներուն ձեւքը կը վերադարձնէ, այսպէս ալ, եր-
կաւոր ուրախութիւններն իրենց քրտութեան մէջ
վշտաց հետ պնդեալ սերտիւ կապուած են, որ
նիւրբուստ միտքեալ, մահախնայեալ հետ կ'ընկե-
րանան որոյնքն մինչեւ գերեզման: Այնպէս որ
աս աշխարհքիս վրայ տեսեալն երջանկութիւն եւ
անարտաձ ուրախութիւն մը շատ քիչ կը գտա-
նուի. աս ճշմարտութեան փորձը քիչ մը կարգ
Լուսինիկոս ու Եղիսաբեթն ալ պիտ'որ առնուին:

Հիշաւի փորձերով գիտենք, որ աս աշխարհ-
քիս մէջ բարի եւ առաքինի մարդիկ անհաշա-
վ թիւով կ'ունենան, եւ այնչափ աւելի որչափ
որ աւելի երջանիկ կ'ըլլան, այնքա զաւաճեալ
նաեւ Լուսինիկոսն եւ Եղիսաբեթին: Եւ ան-
հաշտ ու մահացու թշնամին զանգորտիան, իրենց
մայրն էր: Եսկիս իր օրդիքն ամենեւին շարժելն
դատ կ'ատէր ալ: Բայց աշխարհքիս մէջ իր ամե-
նէն աւելի աւելի անձն առաքինի Եղիսաբեթն
էր: Եւ ասով նաեւ զինքը սիրողներն ալ մեծա-
պէս կ'ատէր: Աս բիւրտ ու շարաքարոյ մօր ատե-
լովիմը իր օրդաղն երջանկութեան աւելցածին
շափ կ'աւելնար:

Հիմա, տեսնելով որ ամէն մարդ իրմէ կը հի-
ւանայ եւ Եղիսաբեթին կը յարի, եւ Եղիսա-
բեթ ամենուն սիրոյն ու յամեմարանաց առաք-
կան եղած է, եւ միտքամայն ինք զինքը բա-
լորովին երեսէ ձգուած տեսնելով, իր ատե-
լովիմը բարձրագոյն ատրիճանի մը հասաւ:
Եսկից ետեւ ալ ամենեւին անմեղ ու սիրելի
Եղիսաբեթը չէր ուզեր տեսնել: Անոր ներկայ
եղած ասուն ինք կը փախէր, ուր որ կրնար, եւ
անոր ամենուն սիրելի եղած պատկերը, իր արթ-
նութեանն ու ընդոյն մէջ ձիւաղն մը պէս առջին
կ'իյնէր: Իր մարմնեան յուսած սիրտը չափե-
զուրս նկատելին կը կրէր: Եւ աս ամէն փշտաց
պատճառն անմեղ Եղիսաբեթը կը համարէր: Իր
կուրցած եւ ապականած սիրտը, վրէժխնդրու-
թեամբ մինակ կրնար սփոփութիւն գտնել:

Եւս վրէժխնդրութիւն, սոսկալի վրէժխնդրու-
թիւն դրուած միտքը ու երգուտ. այնպիսի մեղուն
համար, որն որ իրեն ամենեւին շարժը մը ըրած
չէր: Ասկից վերջը ինչքն ու միտքն ան էր որ
միջոց մը գտնէ, որով կարենայ ապահովուիլ իր
վրէժանին հասնել: Եւ շատ աղէկ գիտէր, որ
պոստիսի գործքի մը ձեւքը գործելու համար խա-
հանութիւն ու հեռաւորութիւն հարկաւոր է:

Ամէն բանէն յառաջ ջանաց առատ պարգիւնե-
րով քանի մը խիղճ շունչոյ ծառաներ իրեն
շահել: Եւ գոթախառնութեամբ ալ լուս քաղածաց
յարդեցաւ: Իր ամբարշտը վրէժն աս էր. երկու-
երջանիկներուն սրտերը ի մշտնջենալ որս իրարմէ
րաժնել եւ այսպէս երկուքն ալ դժբախտ ընել:
Աս յատակագիծը որոշուած քանի մը հաւատա-
լիմ անձններու. ձեռքով կանոց կամոց եւ
զգուշութեամբ ի գործ պիտ'որ դրուէր:

Իմէն բանէն յառաջ ներդրութեամբ կը ջանար
Եղիսաբեթին ընկացքն եւ ըրած բարեբարո-
թիւնները կ'առնաւ ընել քալ: Պաշտօնական-
րուն առջին դրու, ինչ ինչպէս վաճառար բան
է տիրող իշխանաց, արքունիաց ու բարձր երկրին,
Եղիսաբեթին այսպէս շափաղանց ծախքերով ուս-
մին իր կողմը շահելը: Նախ առաջին տէրութեան
գանձը մեծ ծախքերով շատ կը նուազնայ, կ'ը-
սէր, եւ երկրորդ ալ, որն որ շարագոյնն է աղքա-
տութեան մեծ վախ կայ: Եւս օր աս կար-
ծիքը մտքին մէջ կը հաստատուէր որ Եղիսաբեթ
կեղծաւոր մըն է, եւ խոնարհութեան քողին տակ
հպարտութիւնն ու տիրելու ցանկութիւնը ծած-
կած է, եւ Հերմանն մեռնելուն կը սպասէ որ
Լուսինիկոս անոր տեղն անցնի եւ ինքն ալ տի-
րուհի ըլլայ:

Որչափ որ ալ աս բանն պաշտօնականութեան ան-
սպասելի երեւցաւ, այսու ամենայնիւ Հերմանն ա-
սոր վրայ տեսնելով իրեն մը սաւին: Բայց ինչպէս
ապականեալ Հերմանն այսպիսի ծախող զգարաւ
թեան մը վրայ բարկացաւ: Աստիկ կը վշտանար,
որ իր սիրելի Եղիսաբեթը այսպէս իր արքունեաց
մէջ, եւ ան ալ իր խորիմ մօրը ձեռքով կը վը-
տանայ ու կը թշնամանի: Ինք պաշտօնականները հա-
մոցոց, որ ըրդոն ալ զրպարտութիւն է, եւ
ինչ Եղիսաբեթն աւելի իրեն ամենեւին օգտակար
անձն է: Եւ ցուցնելու համար, որ ինչչափ կը
հաճի Եղիսաբեթին ըրած որոշմանեաց վրայ,
անոնց առջին աս բարի վախճանի համար իրեն եւ
րեւելի գումար մը խաւրեց: Երբոր իշխանները
հայր եւ իշխանահինքը մայր կ'ըլլան իրենց
հպատակացը, ան տան իրարու մէջ շատ աղէկ
կ'ըլլայ: Աս խաւրերն ըսելէն ետքը աշխարհա-
կանը պաշտօնականները խաւրեց զնաց, եւ ասոնք
ալ բոլորովին հանգստած էին: Եւ ասով ետեւ
Գոնգորտիայն սոցի յատակագիծը պարագի կ'ըլլաւ:

Երկրորդ յատակագիծ մ'ալ մտածած էր, որն
որ ասոցիւ սատանայական էր: Զարմանալի գեղք
մ'անոր կատարմանը յաջողութիւն կը խոստանար:
Եղիսաբեթին տէրութեան հարկաւոր գործքն-
քու համար քանի մը շարքով ծախքերով ինչ
պիտ'որ ընէր: Ինք ծամոյս ելաւ, եւ Լուսինիկոսն
ալ իրեն. իշխանակոյ իրեն հետ գնաց: Իր բա-
րեկամ Աւագէրը ամենուրեքն եւ օրդաղն պաշտ-
պանութեանը համար տունը թող առաւ:

Աւագէրը ամէն իրիկուն գործքերը լմնցնելէն
ետեւ իր բարեկամին կ'ընդապցնէր իր թիւով:
Եւ անձին յատակագիծն մ'անէր ուրիշները քողքը
եղանակաւ, կատարեցնելու: Եղիսաբեթն որն որ
շատ անգամ իր սիրելի ամուսնոյն հետ աւարտութեանը
վրայ կը տրտմէր ու կը վշտանար, ու մեծ փափաքով
անոր պարմին կը սպասէր, իմաստունեւ աղմուական
Աւագէրին ընկերութեամբ քիչ մը սփոփութիւն
կը գտնէր:

Եւս գիտնալով Գոնգորտիան իր ամբարշտ
յատակագիծն անոր վրայ շինեց: Եւ աս յատա-
կագիծն ի գործ պիտ'որ գնէին, երկու չարագործք,
զորոնք շար կ'ընէր պարգիւններով իր հաւատարիմ
խորհրդակցներն, ըրած էր: Եւ իրենց խոստացաւ
որ եթէ ամէն բան աղէկ յաջողցնեն, զինքն
իշխան կ'ընէ:

Իրիկուն մը, երբ որ Աւագէր, ըստ սովորու-
թեան երկատարող իշխանահինքն քովն էր նի,
Աննան, որն որ ամէն անգամ ներկայ կը գտնուէր,
անհարկաւոր գործքի մը համար գուրս կանչուե-
ցաւ: Աս միջոցի Գոնգորտիայն երկու ծառա-
ները խուցը մտան, որոնք այնպէս ձեւապաշտ
ինչ, կամու հոգն կողմնէ եկած ինչ գիտատարող

իշխանահինքն երկարող օրուան ծառին հրաւիրելու
համարելով որ զինքը միտակ պիտ'որ գտնեն:

Ինոնց հետեւեալն քիչ մ'ետքը բարձր գլխին
մէջ շշուէ մ'եղաւ: Աւագէր Եղիսաբեթին սենե-
կին մէջ իրեն յանդար գործած վճարեցաւ:
Եւ Եղիսաբեթին վրայ ալ իր ամուսնոյն դեմ ան-
հաւատարմութեան յանցանք դրուեցաւ: Անմեղ
Եղիսաբեթ ինկաւ մարտնչաւ, ու Աւագէր բանա
գրուեցաւ:

Եղիսաբեթին արթննալէն ետեւ զգացած քաւը
եղարեւն անկարելի է: Չէր կրնար կրել, իր սի-
րով ու հաւատարմութեամբ լցուած սրտին մէջ,
անհաւատարմութեան մտածմունքը, որուն յան-
ցաւոր կը համարէին զինքը: Կու լար, կը հեծէր,
կ'աղօթէր ու դարձեալ կու լար: Աննան ալ, որ
զինքը կուգէր միտքարել, մեկտեղ կու լար:

«Ա՛հ, Աստուած», կը դուէր Եղիսաբեթն, «ան
աստիճանի պիտ'որ հասնի եղբւր, որ իմ սիրելի
Լուսինիկոսն պիտ'որ անհաւատարիմ, յան-
ցաւոր անարգէ, զատապարտեւ ու մեղքեւ ինք
ստանալէ: Չեմ կրնար ոչ երկայն ապրիլ աս տա-
ռապանքին, որն որ իմ սիրելի ծնողացս ալ մա-
հացու հարուած մը կու ապ: Բայց չէ, չէ, սի-
րելի Աստուածս, ինչ պիտ'որ շատ օր ան աս
տիճանի հասնի բռնը: Կուսն կը ծանշուս իմ եւ
աղետաւիան Աւագէրին անմեղութիւնը: Կուսն կըր-
նաս, եւ պիտ'որ աղատուս ոչ: Ա՛հ, խեղճ Լուսին-
իկոս, ինչպիսի խորունկ ու մահացու պիտ'որ
վրաւորէ քու զգայուն սիրտդ աս սուտ ու սոս-
կալի լուր: Երբեք պիտ'որ հաւատայ: Չէ, չէ,
իմ Լուսինիկոսս, հաւաքը չ'ընծայեր, ստուգեալ
ու պարտաւորութեան տեղ կը գնէ: Ինքը աղէկ կը
ծանշուց իմ իրեն ունեցած սէրս, եւ միշտն ոչս-
օր անոր վրայ ամենեւին ստուգեցաւ չէ անեցած,
հիմա պիտ'որ երկարայ: Չէ, անիկա հաստատուն
կը հաւատայ, ինչպէս նաեւ Աւագէրին հաւատար-
մութեանն ու բարեկամութեանն ալ: Ա՛հ, ուր է, հոս
ըլլար, եւ ես իրեն վաղէի, եւ անոր արատաւօր
ցուցնէի, ինչ ինչպէս Եղիսաբեթն զինքը պատանց
կը սիրէ: Ան տանն ստուգիլ ինքն կը հաւատար,
պիտ'որ միշտ կը սիրէր եւ ամենեւին չէր մեղքեր:
Ամենակարող Աստուած, միտքարէ զինքը եւ ուղ-
ղէ անոր սիրտը»:

Եւսպէս կ'աղօթէր, այսպէս կը ջանար բարի
իշխանահինքն, յուսոյ եւ երկիւղի մէջ ինք զինքը
միտքարել ու հանգարանեցնել: Աննան ալ իր
բարեկամութիւններն անոր կը մոտուցանէր: Ա-
սիկա բովանդակ շարութիւնն ի հիմանց տեսած
էր ու դիտէր, եւ ասոնց անսպաս Եղիսաբեթին,
որն որ միշտ յստատեալ կ'արգարտեցներ, եւ
նոյն իսկ իրեն թշնամեացը վրայ միշտ բարի կը
մտածէր, սկսաւ խախտ ու բուռն որ աս վիստա-
կար զրպարտութեան հեղինակն աշխարհակամու-
հին է: «Եւսու համար», ըսաւ. «եւ ճիշտ ան
Ժամանակը պիտ'որ կանչուի, երբոր Աւագէր կամ-
օր ձեռք ընէ: Ինչո՞ւ համար աշխարհակամու-
հին զինքն ձեռք անուանոյն հոս չեղած ասունը եւ
ան Ժամանակը սեղանի հրաւիրել տուաւ, զորն որ
այնչափ տարիներէ ի վեր չէր ըրած: Ինչո՞ւ հա-
մար հրաւիր ծառաներով եւ ան ալ երկու ծա-
ռայով պիտ'որ ըլլայ: Կրնար աղախնելէն մէկը
խաւրել: Ամենէն աղէկ ան կ'ըլլար, ինչ որ ինք
անձամբ հրաւիրէր: Բայց ուրիշ բան չէ պիտ'որ
բայց եթէ գնէր եւ ձեռք հետ ձեռք ամուսնին
ու բարեկամը ընէր: Ա՛հ, հաւատացէր ինքն. այս-
պէս է, եւ ուրիշ բան չէ: Եւ շարութիւնը կը
տեսնուի: Գիտեմ, ինչպիսի կամուսին զինքն ներ-
քուսա կ'ատէ, եւ ես շատ անգամ ձեռք կենացը
վրայ կը պողայի: Բայց, որչափ որ ապրիմ, երբեք
ամագործաներուն խորհուրդը պիտ'որ չ'աղօթի,
պոստիսի աղետաւիան մարդիկ ջնջելու: Բայց հի-
մակ աս Ժամանակը ծամոյս ելիմ, որպէս զի ինք
պարտաւորութեան անոր աղանքը Հասած կամին ձեռք
տուանոյն քով գտնուիմ: Ա՛յ պիտ'որ, սիրելի, ոչինչ
բան մը զի կրնայ արգելել: Անքն անգամ է որ
ձեռք անհնազանդ պիտ'որ գտնուիմ»:

Եւ իսկապէս մեծապիքա աղախներ, իշխանու-

